

מסורת הש"ס

(א) לשל סו: גיטין נה. [נפדות פ"ו מ"ט], (ב) כ"מ מנ: ע"ש, (ג) נ"ע חוס' ע"ז, (ד) ד"ה ר"מ, (ה) לקמן לו: ב"מ ק: (ו) וסוה ל: לא, (ז) רש"ל כהמה, (ח) כתובות (א) לקמן ק: וז"ג, (י) גי' נא: (י) נש וי"צ קסט: (י) רש"ל מוסק (ס) נשיך לתמינ' בדף גז: (ל) ע"ך לע"פ,

»

הגהות הב"ח

(א) גמ' מ"ד הגזל רחל וגזול וילדה כ"ל ותיבס פרה ממח: (ב) שם משום דקסבר שני במקומו עומד. צ"ע מו פ"א משמע דילדה לא מקרי שני כלל (והשאר חסר): (ג) רש"י ד"ה משלם אותה ואל גיזוהי' ואל ר' ולדותיה כל כו' כ"ל: (ד) תור"ח משלם כו' וכל שבת. ויכ' השערי' וי"ש שהאריך:

»

הגהות הגר"א

[א] חוס' ד"ה משלם כו' לגזלן (דסו' על קו מציב לגזלן). י"צ לגזל כ"ל דלא כרש"י: [ב] ד"ה מאל כו' ואל"ס כו'. י"צ אצל להרמ"ם נוחל ואל דוקא לאחר יאוש לריי ורקע' אין לא יאוש דריי ס"ל דשני אלו קונה כלן ומכש"ל ק"צ ב ח"ש מ"ש לנצט' כו' ואולי נשתמטיו (ועגהרינא) שטענ' ס"ד ס"ק א': [ג] ד"ה דלחא כו' אצל לכא למחר כו'. י"צ אצל הרי"ף והרמ"ם מפרשים הל בשבחה דממילא ויחא דסתם שבת משמע כל השבח ולכן לא פריך לריי משום דלדידה לא קני אלא לאחר יאוש בשבחה דממילא כ"ל:

»

רבינו חננאל

ואו איכא פסידא כגון מריש שבנאו בבירה שרינה רבנן בגזילה שאינה קיימת, נוטל דמי מפי חקנת השבים מנתי'. גזל פרה מעוברת. רחל טעונה וגזוה משלימא אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה דברי ר' מאיר, ר' יהודה אומ' גזילה חזרות בעיניה, ר' שמע' אומ' ראיין אותה כאילו היא שומה אצלו בכסף. פיר', ר' מאיר סבר מחזיר הכל. או שינוי קונה וקנסא הוא דקניס בגזל, מאי נפקא מינה היכא דכחש במחש, שנינו במקומו עומד אפילו כחש גזילה חזרת בעיניה ואי אמ' קנסא הוא אי שבח חזרת בעיניה, כחש כשעת גזלה. ואחינן למיפשט מגזל בהמה והזקינה עבדים והזקנו משלמין כשעת הגזלה ר' מאיר אומ' עבדים כעבדיו אומ' ר' הרי שלך לפניך דר' מאיר סבר שינוי קונה וקנסא הוא דקניס, ורחינן לה. אתא דהנאי אלא לר' אשמו או בת אשתו, ויטור חוב וגט חוב או כתובת אשה שאין בהן אחריות, מאן דהנאי לאו טעות סופר היא ר' מאיר, דהנן בפרק שנים אוחזין בטלית מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר כול', שמע מינה האי מתניתא ר' מאיר היא, וקתניא פירות ושבח פרקנות מן המחוורין. היכי דאמי, כגון שגזל שדה מליאה פירות ומכרה לאחר והשביחה ובא בעל חוב של נגזל וטרף לשרה בשבחה ופירותיה ולא שימינן ליה השבח ללוקח אף על פי שאינו נושה בו אלא הקרקע בלבד, הקרקעות מן המחוורין.

הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

גזילה קיימת. חייב להחזירה: והא אצנט דגזילה קיימת הוא. ועליו נשנית תקנה שצמי רבי שלא להחזירו: ועל המריש. במסכת גיטין. מריש קורה: **משום פסידא דצירה שווה רצנן כדליפא**. ומיהו דמי צעי לאהדורי האיל גזילה קיימת בצירה: **משלם אוסה ואס גיווסיה** (ו). כל מה שנטל ממנה ומה שהשביחה: **גזילה חזורה נעיניה**. כמות שהיא עכשיו ריקנית יחזירנה והדר משלם דמי גיזות ועובר כמו שהיה בשעת הגזילה ולא שצח הגיזה שהשביחה אכלו ולא שצח הולד דלא קניס רבי יהודה אצל דמים שצשעת הגזילה משלם דליכא למאן דלמיר כל הגולגיס צליר משעת הגזילה ישלמו: **רואיס אוסה נאילו היא שומא אלאו כנסף**. משעת הגזילה ומשלם דמים כשעת הגזילה. ולקמן (ע"ז) מפרש צמאי פליגי ר' יהודה ור"ש: **קנסא קניס**. שלא יהא חוטא נשכר בגזילה לטול את השצח: **ונפקא מינה**. להיכא דלא השביחה אלא כחשה אי אמרת טעמא משום דשינוי במקומו עומד כחשה נמי הדר כדליתא השתא ואי טעמא משום קנס' הוא ושינוי קני משלם כדמעיקר' (י) (היכא דליכא קנסא הי"נ איכא שינוי ומשלם כמעיקרא): **והזקינה**. דאשמיני לגריעותא והיינו כחשה: **עצבים אומר לו הרי שך לפניך**. דעבדא כמקרקעי דמי וקרקע הדרא צעינה ואינה נגזלת לקנות לגזלן צעינו וליהות ברשותו: **דמי אמר**. כדמעיקרא ואלע"פ דהשתא שוי טפי לגריכיס אמר אדום: **והכא קנסא קא קניס**. צמתני' וצנצנ' דלאו גזלן הוא ולאו חוטא הוא לא קניס דהא שוגג הוא: **מדאפיך רב**. לקמן בפרקין (דף טו:): **בשוגג**. כגון לוקח שלקח מגזלן והשביחה ולא ידע שהיא גזולה: **מן המחזירין**. מנכסים בני חורין ולא מנכסים משועבדים:

פירות ושבח פירות. מנן במסכת גיטין (דף מח:): אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות מנכסים משועבדים מפני תקון העולם הפסק לקוחות. אכילת פירות ושבח קרקעו' מפרש להו בשנים אוחזין (ב"מ ד' יד:): **גט חוב**. שטר חוב: **שאין זו אחריות**. שלא שיעבד לו לוח בשעת הלוואה. אלא נכסיו ולא כתב לו כל נכסי אחראין לך לפרוע מלוה זה: **לאו טעוס סופר הוא**. ואינו גובה מנכסיו' משועבדים ולא אמרינן אין לך אדם המלוה מעותיו בלא שעבוד נכסי לוח והסופר טעה ולא כתב זו אחריות אלא דוקא אולינן צמר: **שטר: רבי אומר**. בשנים אוחזין (סע ד' צב:): מנא שטרי חוב אין בהן אחריות נכסים יחזיר לפי שאין צ"ד שטר: **רבי אומר**. בשנים אוחזין (דף טו). אם השבח יותר על היציאה נוטל השבח מצעל הקרקע והיציאה מצ"ח ואוקומינן בגזול וגזול לא אחיא כר' מאיר דלרי"מ אפי' יציאה מנגזל לית ליה משום דקניס א"נ יש לחלק דהתם איירי בלא ידע שהיא גזולה דשוגג כי האי לא קניס: דילמא

צה.

באן בגזילה קיימת. תימה רועיס מאי גזלה קיימת איכא וי"ל דאיירי צרועה בהמה של אחרים וגגג מהן גיזה וחלצ ולאו משום דחשוד להרעות בשדות של אחרים דכיון שאין הבהמה שלו אין אדם חוטא ולא לו כדלמך צפרק קמח דבצח מליעא (דף ה:): **י' משלם דמי פרה העומדת לילד**. (ו) וכל שצח שמשעת גזלה עד שתלד ואו לגזלן: **חמשה גובין מן המחווררים**. אע"ג דמנא מנינא תנא

ושייר הניך דתנן בהנמקין (גיטין דף מח: ושם י:) אין מוציאין למזון האשה והצנות מנכסים משועבדים מפני מיקון העולם והתם נמי שייר המקבל עליו לזון בן אשמו ובת אשמו וגט חוב שאין זו אחריות ומכאן קשה לשמואל דלמך צפ"ק דצ"מ (דף יג). אומר היה ר"מ שטר חוב שאין זו אחריות נכסים אין גובה לא מנכסים משועבדים ולא מצני חורין והכא משמע דגמי מצני חורין ומיהו בלאו הכי אימותב שמואל התם מצרייתא אחריתי ויש לדחות דשמואל הוא מפרש שאין זו אחריות היינו שמופרש שלא קבל עליו אחריות והא דמוקי לה הכא כר"מ משום דלכאורה כוונתה אחיא:

באן שמעת ל"ה דאמר אחריות דאי טעות סופר בו'. וא"ת [ב] בלאו האי טעמא הי"מ למפרך מאן שמעת ליה דקניס ר"מ וש"מ דבשוגג קניס ואו לא הוה לריך לאחייי צרייתא אלא ממני' דהניוקין (גיטין דף מח: ושם) דאין מוציאין לאכילת פירות וי"ל דמנח זה לא הי"מ לאוכוחי דליתא כר"מ דהא רבי יהודה נמי מצינן למימר דקניס לרב צביד דלמך דלרבי יהודה שצח שעל גצי הגזילה היו דנגזל אע"ג דנשתנית ע"י כגון נטענה או נתעברה אלא גזלן והאי שצח שהשביח הלוקח היינו נמי שצח שעל גצי הגזילה ויקנוס צו ר' יהודה כמו בהיא דלקמן (ע"ב) לרב צביד ואע"ג דכי נוקי לה נמי כרבי יהודה אכתי מצי לאוכוחי דהשתא ר' יהודה דלא קניס ליה כולי האי קניס בשצח זה שע"ג קרקע ר"מ דקניס טפי לא כ"ש מכל מקום טפי ניחא ליה לאוכוחי מר' מאיר גופיה ר"י:

י' דאתא בעי' ארעא ושקיף ארעא ושבחא ש"מ בשוגג נמי קניס. הי"מ לשנויי דבשצח היתר על היציאה מיירי דההוא לא הוה קנס דכיון דקרקע אין נגזלת ברשותיה ואפילו אשביחה ולא דמי למטלטלי דצ"מ (דף יד: ושם) דלוקח מנגזל לית ליה שצחא איכא לאוקמי כגון שקנו מיזו כדלמך התם אלא דצללו הכי משני שפיר [ג] אצל ליכא למימר דסתם שצח משמע הכל צין כנגד היציאה צין מה שיתר על היציאה דהא התם גצי פלוגתא דרב ושמואל צמוכר שדה לחצירו וגמלאת שאינה שלו חזר על המוכר שצחיה ועוד לו באחריות גובה קין מנכסים משועבדין ושצח מנכסים בני חורין ולא מן המשועבדין, מפני מיקון העולם, לפי שאין קטנין ואין הלוקח יודע צממה להיחר (כתובות א). והמקבל עליו לזון בן אשתו ובת אשתו. אף הוא אין גובה מן המשועבדים, לפי שאין קטנין ואין מנוסים, והא דתנן בהנשא (כתובות קא:) והיא מונית מנכסים משועבדין מפני שהיא כפועל חוב, מוקמינן לה התם בשקט לה מדר, דסתם קיין לכתיבה עומד (שם א).

כגון שגזל חבירו שדה פירות ואכל הפירות אין גובה הנגזל דמי פירות שאכל אלא מבני חורין, וכן המוכר שדהו אלא להחריט גובה קין מנכסים בני חורין בלבד, וכן מוונות האשה המקבל עליו לזון את [בן] אשתו או בת אשתו בלא קניין. מאן שמעת ליה דאמי' אחריות לאו טעות סופר היא ר' מאיר, דהנן בפרק שנים אוחזין בטלית מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר כול', שמע מינה האי מתניתא ר' מאיר היא, וקתניא פירות ושבח פרקנות מן המחוורין. היכי דאמי, כגון שגזל שדה מליאה פירות ומכרה לאחר והשביחה ובא בעל חוב של נגזל וטרף לשרה בשבחה ופירותיה ולא שימינן ליה השבח ללוקח אף על פי שאינו נושה בו אלא הקרקע בלבד, הקרקעות מן המחוורין.

עין משפט ונר מצוה

יז א מ"י פ"ט מה' גזילה הל' ו ופס"א מהלכות מלוה הלכה א סוג עשין עג טושי"ע ח"מ ס' שעב סעי' א:
יח ב מ"י וסמג שם טור ש"ע ח"מ שעב סעי' א ופי' קטו סעי' א:
יט ג מ"י פס"ג מה' אשדות הלכ' יח סמג עשין מח טושי"ע א"ע ס' קיד סעיף ד:
כ ד מ"י פ"ט מהלכות גזילה ופס"א הלכה ו סמג עשין עג טושי"ע ח"מ ס' שעב סעיף א:

»

מוסף רש"י

על המריש. קורה, וחקנות חקשיב ואילו במסכת גיטין (לע"ז יטו). בבירה. בית גדול (גיטין נה). מפני תקנת השבים. שם אלה מצרכו לקצקע צירמו ולהחזיר מריש עצמו וימנע מלעשות תשובה (שם). בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך. דלקרקע דמי וברשותיה דמריה קיימי (דקטן צו). דקיימא לן קרקע אינה נגזלת וכל מקום שהיא ברשות בעליה עומדת ועבד כמקרקעי דמי ואינו נגזל להיות נקנה לגזלן לשלם דמים, הילכך כי אוקח ברשותיה דמריה אוקין (ב"מ ק). וקרקע אינה נגזלת. כלומר אינה קניה לגזלן בשום יאוש, לנעוטל בחוקת בעליה היא, דמקראי נפקא לן בהגזל בתרא (קא:) (סוכה ל). גזלן לו דמי צמורה. קני בשטיו לרי"מ ולא יחיא ליה אלא דמי אמר צמתי' צמתי' שגמך לנן נמכר בשוק. דקניה מגזול לשלם כשעת הגזילה כמו שגמך לו, דקניה בשטיו ונתחייב מעות (שם קי:) טעון לו צנצ' זה דמי אמר לנן ככתובתה ליה אס יצאה דספירא ליה לרי"מ כל המשנה מדעת בעליו נקרא גזלן ויטעל הצמר לעצמו אפי"ס שהוא מעולה עכשיו בדמים (ע"ז א). אצל לא דמי שצח, או זה ימן שצרי משלם ויקח האמר (דקטן ק). גובין מן המחזירין. מנכסי בני חורין לרב אס יש נכסים בני חורין אלא החייב נגזין, ואס לאו אין נגזין למחזירינן (כתובות א). פירות ושבח פירות. דתנן צמס' גיטין (מח:) אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות מנכסים משועבדים מפני מיקון העולם, ובעסי אוחזין בטלית (יד:) מפרש לאכילת פירות ולשבח קרקעות טיז, הרי שגזל שדה מחזירו ומכרה והרי היא יוצאה דצין מתחת יד הלוקח עס שצח שהשנית הלוקח מוצל ועבר ועס פירות שצח, שהנגזל טורפה ממנו, כשהוא חזר על המוכר שצחיה ועוד לו באחריות גובה קין מנכסים משועבדין ושצח מנכסים בני חורין ולא מן המשועבדין, מפני מיקון העולם, לפי שאין קטנין ואין הלוקח יודע צממה להיחר (כתובות א). והמקבל עליו לזון בן אשתו ובת אשתו. אף הוא אין גובה מן המשועבדים, לפי שאין קטנין ואין מנוסים, והא דתנן בהנשא (כתובות קא:) והיא מונית מנכסים משועבדין מפני שהיא כפועל חוב, מוקמינן לה התם בשקט לה מדר, דסתם קיין לכתיבה עומד (שם א).

וכן המוכר שדהו אלא להחריט גובה קין מנכסים בני חורין בלבד, וכן מוונות האשה המקבל עליו לזון את [בן] אשתו או בת אשתו בלא קניין. מאן שמעת ליה דאמי' אחריות לאו טעות סופר היא ר' מאיר, דהנן בפרק שנים אוחזין בטלית מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר כול', שמע מינה האי מתניתא ר' מאיר היא, וקתניא פירות ושבח פרקנות מן המחוורין.